

**11- MAVZU: PEDAGOGIKA TARIXI FAN SIFATIDA. IBTIDOIY
JAMOADA TARBIYA. ENG QADIMGI DAVRLARDAN VII ASRGACHA
TA'LIM-TARBIYA VA PEDAGOGIK FIKRLAR**

Reja:

1. Xalq pedagogikasi mazmuni va tarbiya metodlari tizimi.
2. O'rxun-Enasoy obidalarining tarbiyaviy ahamiyati.
3. "Avesto"da ta'limiy-axloqiy masalalar.

1-topshiriq. "Pedagogik fikrlar taraqqiyotining ilk manbalari" mavzusiga doir blits-so'rov savollari

Xalq pedagogikasi nimalarni o'z ichiga oladi?

Xalq og'zaki ijodiga nimalar kiradi?

Xalq pedagogikasidagi tarbiya metodlari tizimi qay tarzda tasnif qilinadi?

O'rxun-Enasoy yozma yodgorliklariga nimalar kiradi?

O'rxun-Enasoy bitiglarida qanday fazilatlar ulug'langan?

"Avesto" so'zining ma'nosi nima?

"Avesto"da inson hayotining uch asosiy g'oyasi qanday ifoda etilgan?

"Avesto" ta'limotida jismoniy va ma'naviy dunyo nechta davrga bo'lingan?

"Avesto"da qaysi tarbiya turlariga alohida e'tibor qaratilgan?

2-topshiriq. Xalq pedagogikasi tarbiya metodlari tizimiga doir chalkash-tirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi topshirig'i.

Quyida keltirilgan metodlar bilan tanishing va ularni mohiyatiga ko'ra pastda ko'rsatilgan ustunlarga joylashtiring.

Mashq	
Hikoya	
Nasihah	
O'git	
Maslahat	
Koyish	
Uyaltirish	
Odatlantirish	

Uzr so‘rash	
Tilak-istak bildirish	
Duo qilish	
O‘git-nasihat	
Ibrat-namuna	
Rag‘batlantirish	

3-topshiriq. O‘rxun-Enasoy yozma yodgorliklariga doir ikki qismli kundalik tuzish topshirig‘i

Quyida keltirilgan jadvalning birinchi qismida O‘rxun-Enasoy yozma yodgorliklari turkumiga kiruvchi bitig nomi keltirilgan. Jadvalning ikkinchi qismida bitigda ifoda etilgan fazilat bilan bog‘liq bitta jumlani misol tariqasida yozib qo‘yish lozim.

4-topshiriq. “Avesto”dagi ta’limiy-axloqiy masalalarni tahlil etish va o‘rganishga doir kichik guruhlarda ishlashga doir topshiriq

Talabalarni kichik guruhlarda matn ustida ishlashlari quyidagi metodika asosida tashqil etildi:

Talabalardan to‘rtta guruh tashqil etiladi va ularni kichik guruhlarda ishlash qoidalari bilan tanishtiradi:

Kichik guruhlarda ishlash qoidalari:

sherigingizni diqqat bilan tinglang;

guruh ishlarida o‘zaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas’uliyat bilan yondashing;

agar yordam kerak bo‘lsa, albatta murojaat qiling;

agar sizdan yordam so‘rashsa, albatta yordam bering;

guruhlar faoliyatining natijalarini baholashda hamma ishtirok etishi shart.

“Avesto”ning turli qismlariga oid material tanlab olinib, to‘rt qismga bo‘linadi:

(I qism)

...Mehnat qilmaydigan odam! Sen haqiqatan ham tilanchilar qatorida, yot eshiklarga ta’zim qilib, abadulobad bosh egib turajaksan! Haqiqatan ham, sening yoningdan turli ziroatlarni olib o‘tadilar, bu noz-ne’matlarning barchasi mehnat qilayotgan, to‘q va farovon yashayotgan xonadonga nasib qiladi. Abadulobad shunday

bo'lajak!

Don ekan kishi, taqvodorlik urug'ini ekadi, u Mazdaga ixlosmandlik e'tiqodini olg'a suradi, u imonni oziqlantirib turadi....

Bug'doy o'stirila boshlansa, devlarni qora ter bosadi, sovurilgan bug'doy tayyor bo'lsa, devlar zaiflashib qoladi, un tayyor bo'lgach esa, devlar nola-fig'on chekishadi... Devlarni mag'lub etish uchun xonadonda hamisha unli ovqat bo'lishi lozim – bu ovqatni yegandan so'ng ular juda qizishib ketadi va qocha boshlaydi.

(II qism)

O't-o'lanlar hamda mevali daraxtlar eqilgan, suvlar hamisha ravon bo'lgan zamin eng yaxshi yerdir. Qarovsiz qolgan yer esa, go'yo turmush qo'rmagan qizday...

Inson butun umri davomida suv, tuproq, olov, umuman, dunyodagi jamiki yaxshi narsalarni pok va bus-butun asrashga burchlidir. Yer, suv, havo, olovni asrash qoidalarini buzgan kishi 400 qamchi urish jazosiga mahkumdir.

Har bir inson o'zi o'sib ulg'aygan zaminni eng yaxshi va go'zal mamlakat deb tushunmog'i kerak.

(III qism)

Tarbiya hayotning eng muhim tirgagi (tayanchi) bo'lib hisoblanishi lozim. Har bir yoshni shunday tarbiyalash zarurki, u avvalo yaxshi o'qishni va so'ngra esa yozishni o'rganish bilan yuksak pog'onaga ko'tarilsin.

Bolalar yoshlik paytidanoq daraxt ko'chati o'tkazish, uy-ro'zg'or qurollarini yasash, yerga ishlov berish va chorva bilan shug'ullanishga o'rgatilishi shart.

Yaxshilik va ezgulik yaratish uchun kishi mehnat qilishi, o'z qo'llari bilan noz-ne'matlar yaratishi lozim.

(IV qism)

Yaxshi fikr, ilohiy qonun ruhidagi, yaqin kishisiga mehribon bo'lish, muhtojlik va xavf-xatar ostida qolganda ko'maklashishga shaylik, yovuzlikka qarshi, kishilar baxt va saodati uchun faol kurashishga shaylik, hamma bilan ahil va totuvlikda, o'z maslakdosh birodarlari bilan do'stlik va hamjihatlikda yashashga intilishda ruhidagi niyatlar va fikrlar musaffoligi tushuniladi. Inson o'z fikru xayolida boshqalarga hasad qilmasligi lozim; yaxshi niyatli kishi darg'azab bo'lmaydi va boshqa jaholatlarga berilmaydi, bundan o'zgacha holatida u yaxshi niyatini yo'qotadi, burch va adolat haqida unutadi va nojo'ya harakatlar qiladi.

So'ngra talabalar kichik guruhlarda matnni o'qishga kirishishadi. So'ngra kichik guruhlar navbati bilan o'zlariga taqdim etilgan matn mazmunini muhokama qilishdi: ayrimlari o'qilganlar yuzasidan o'z fikrini bayon etdi, qolganlari esa ularning fikrlarini to'ldiradi.

Mustaqil ta'lim topshirig'i .

“Aveto”da ta'lim-tarbiyaga oid fikrlar.

Savollar:

1. Avestoning ta'lim-tarbiyada tutgan o'rni?
2. Avestoda asosiy g'oyalar?

Adabiyotlar:

1. H.Homidovning “Avesto fayzlari” kitobini o'qib, annotatsiya yozish.
2. H.Homidovning “Avesto fayzlari” - T.: A.Qodiriy nomidagi Xalq merosi nashriyoti, 2001 yil.
3. Hoshimov K., Nishonov S., Pedagogika tarixi. Darslik – T.: O'qituvchi, 2005.
4. Hoshimov K., Nishonov S., Inomov M., Hasanov R. Pedagogika tarixi. – T.: O'qituvchi, 1996.
5. Hoshimov K., Safo Ochilov. O'zbek pedagogikasi anatomiyasi. – T.: O'qituvchi, 2010.
6. Niyozov G., Axmedova M. Pedagogika tarixidan seminar mashg'ulotlari . – T.: Noshir, 2011.
7. Abu Nasr Farobiy. Fozil odamlar shahri. – T.: A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1993.
8. Iskandarov B. O'rta Osiyoda falsafiy va ijtimoiy – siyosiy fikrning shakllanishi va rivojlanishi tarixidan lavhalar. – T.: O'zbekiston, 1993.